

एकार्थसमवेतानि एकस्मिन्नेवार्थपर्यवसितानि वाक्यमिति पंचांगवाक्यं समवचनान्निश्चिनु सौक्ष्म्यादीनामुदाहरणानि तु तत्र पदतः सौक्ष्म्यादेरुदाहरणं वाक्यं श्वेतमालभेत भूतिकाम इति विधायाम्नायेते वायुर्वैक्षे
पिष्ठादेवतावायुमेवस्वेन भागधेयेनोपधावतिसएवैवं भूतिगमयतीति किंवायुर्वाइत्यादीनि पदानि सन्निधोयजतितनूनपातं जयतीत्यादि पदकंदंबवत्कंचिदर्थं विधाय प्रधानवाक्येन एकवाक्यतां प्रतिपद्यते उतसंभू
यप्राशस्यमात्रं श्वेतालं भस्मार्थं लक्षयंति एतसौक्ष्म्यं अविशिष्टस्तु वाक्यार्थ इति न्यायेन तेषां प्रतीयमानस्यार्थस्य अपलपितुमशक्यत्वात्समिदादि वाक्यवत्त्वार्थपर्यवसानं प्राच्यैव महावाक्येनैकवाक्यतां लभते
इति पूर्वपक्षे गुणः सिद्धांते दोषः तथा सर्वस्याम्नायस्य प्रयोजनवदर्थपर्यवसायित्वात् वायोः शीघ्रगामित्वादिप्रतिपादने शास्त्रस्य ग्रहत्तिनिवृत्तिकरत्वायोगात् आनर्थक्यलक्षणाप्रामाण्याद्वरविधेयार्थप्राशस्यस
मर्पणार्थवत्त्वमिति सिद्धांते गुणाः पूर्वपक्षे दोषाश्च एतसां ख्यं अत्रैव कमाख्यं पूर्वोत्तरपक्षयोर्बलाबलमुन्नेयं पूर्वपक्षे आनर्थक्यात् दुर्बलत्वं सिद्धांतेऽर्थवत्त्वात्प्राबल्यमिति इतएव निर्णयः अर्थवादानां प्रयाजादि
वाक्यानामिव प्रधानवाक्यैकवाक्यतानास्ति अपितु पदैकवाक्यतैवेति तस्माद्वायुर्वाइत्यादिकमेव पदं अविधायकं अतः प्रशीघ्रगामिदेवताकं कर्मशीघ्रफलदमिति स्तुतिः सिद्धांते फलं पूर्वपक्षे तु यतो वायुः
क्षेपिष्ठातिशयेन क्षिप्रगामिर्नो देवतेति स्वयमपि धावनं कर्तव्यमिति इदं पदैकत्वानेकत्वे सौक्ष्म्यादिकं वाक्यैकत्वानेकत्वे तु वैश्वानरं द्वादशकपालं निर्वपेत्पुत्रे जाते यदष्टाकपालो भवत्यष्टाक्षरागायत्रीत्यादौ संशयः

तान्येतानि यथोक्तानि सौक्ष्म्यादीनि जनाधिप ॥ एकार्थसमवेतानि वाक्यं समनिशामय ॥ ८६ ॥

किं द्वादशकपाले एव अष्टाकपालत्वादिवैकल्पिकगुणविधिरुततस्यैवावयवद्वारास्तुतिरिति तत्र उत्पत्तिशिष्टद्वादशत्वावरुद्धे उत्पन्नशिष्टानां अष्टत्वादीनां निवेशायोगात् संभवत्येकवाक्यत्वे वाक्यभेदो हि नेष्यत
इति न्यायेन पुत्रे जाते इत्युपक्रम्य यस्मिन् जात एतामिष्टानिर्वपतीत्युपसंहारेण उपक्रमोपसंहारयोरैकरूप्यान्नात्र वाक्यभेदो वापच्यागुणविधानं कर्तुं शक्यमिति अत्रापि पूर्ववत्सौक्ष्म्यादिकं द्रष्टव्यं तथा पदार्थसौ
क्ष्म्यादि इन्द्रियेभ्यः परास्यार्था अर्थेभ्यश्च परं मनः मनसस्तु पराबुद्धिर्बुद्धेरात्मा महान्परः महतः परमव्यक्तमित्यत्राव्यक्तपदेन सांख्याभिमतं प्रधानं ग्राह्यं रूढेरिति पूर्वः पक्षः आत्मानं रथिनं विद्धि शरीरं रथमेव तु बु
द्धितुसारं रथिविद्धि मनः प्रग्रहमेव च इन्द्रियाणि हयानां हृविषयां स्तेषु गोचरानि रथरूपकल्पनायां ये श्रूयंते इन्द्रियादयस्त एव क्रमव्युत्क्रमाभ्यां प्रत्यभिज्ञायंते तः परिशेषादव्यक्तशब्देन सूक्ष्मशरीरमिति सिद्धांतः त
थावाक्यार्थेऽपि सौक्ष्म्यादिकं इंद्रेण प्रतर्दनं प्रत्युच्यते प्राणोऽस्मि प्रज्ञात्मा तं मामागुरमृतमित्युपास्वेति किमिह वक्ता इन्द्र एवोपास्यः उत मुख्यः प्राणः श्रौतार्थलाभात् उत प्रज्ञात्मेति विशेषणाज्जीवः उत तद्यथापुंरेषु निमिर
पितो नाभा वरा अपि ता एव मस्मिन् प्राणेषु सर्वसमर्पितमिति सर्वलयाधिष्ठानत्वेोक्तं ब्रह्मवातत्र अन्यतम परत्वमिति पूर्वः पक्षः वाक्यभेदस्यायुक्तत्वेन एकस्मिन् नर्थे वाक्यपर्यवसानावश्यकत्वाद्धिततमं ब्रूहीति प्रक्रमान्नात्र
होतरस्य हिततमत्वायोगात् वक्रालोपेदशस्य वामदेववदहं मनुर्गवं सुयश्चेति प्रत्यक्तत्वानुसंधानपरत्वे ब्रह्म परत्वमिति सिद्धां
त इति दिक् ॥ ८६ ॥